52 B3

ГЛАС ИСТИНЕ

ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНЕ ПРОПОВЕДИ, ХРИШЋАНСКУ ПОУКУ, ДУХОВНУ КЊИЖЕВНОСТ, ЖИВОТОПИСЕ, СТАРИНЕ И ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕНО-НАРОДНЕ ПОТРЕБЕ.

ГОДИНА III.

1886.

УРЕДНИК

САВА ПЕТРОВИЋ.

10312
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
КЊ. БР. 5005/3

У НОВОМЕ САДУ,
Власништво, издање и штампа А. Пајевића.
1887.

ГДЕ ЈЕ ШТО.

I. Црквене проповеди и беседе.

стр.

Реч о хришћанској слободи, од С. Стевановића 1
Беседа приликом преноса костију Стевана М. Љубише, од Јована Буђина 2
Проповед о новој години, од М. М. . 5
„Шесть дній дѣлай. . .“ Беседа Луке Поповића 21
Беседа на нову годину, говорио Кузман Станић 36
На нову годину, од Спиридона Маргетића 51
На св. Саву, говорио М. Ђ—ћ. . . 55
На Богојавленије, од Паје Телечког . 67
На св. Саву, говорио Младен Јосић . 73
Беседа на Јовањ-дан, говорио Лука Поповић 84
Из грчке црквене књижевности. I. св. Василије Велики. — Беседа на реч: „Чувај се да не буде какво невољалство у срцу твом...“ (V. књ. Мојсијева, гл. 15. ст. 9 и 10.) Превео В. В. — . . Стр. 86, 103, 121 и 135
Бесједа на св. Саву, од Ђ. Петровића протођакона у Сарајеву . . . 89
На три јерарха, говорио Стеван Стевановић 99
На нову годину, од Кузмана Станића 115
Бесједа на ново љето, говорио о. Јеротеј Ђордан 139
На дан славе црквене. (О владању богоугодном.) Говорио Љ. Каћански . 147
Беседа на васкрс, од Стевана А. Мирковића 154
Проповед на Ђурђев-дан, говорио Стеван Михалџић 163
Беседа о поштовању родитеља. Од Саве Теодоровића 178
Проповед пред причешће апсеницима, говорио Емил Степанов 186
Реч на Благовести, говорио Стеван Стевановић 194
Реч на посланицу св. апостола Јакова. (Гл. 9. ст. 5—11.) Говорио Лука Поповић 211
Проповед (на I. Кор. гл. 4. ст. 21.) говорио Јован Малушев. . 228 и 242
Беседа на Духове, говорио Емил Степанов 258
Беседа 6. недеље ускршњег поста: О лажи. Говорио Лука Поповић 274 и 291
Беседа приликом освећења споменика добротворци Персиди Стојковића рођ. Макри. Говорио Кузман Станић. . 305
Беседа. Говорио на ђунтиру на гробу деспота Штиљановића — Стеван Михалџић 322
Проповед. Говорио при ступању на администрацију парохије у Меленцима М. Томић 328
Беседа на ваведеније, говорио Исидор Николић 338
Беседа на „блажени чисти сердцем, јако ти Бога узрјат“ од Петра Димитријевића. 355
Бесједа на божић, од Манојла Грбића 370

II. Чланци и расправе.

Дарвинизам и порекло човека. (По Дру А. Ш.) Од С. Теодоровића 17, 49, и 69
Један услов за унапређење наше цр-

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ
Инв. бр. 1169353

стр.

квене књижевности. Написао Јован Јеремић 33
Назаренство и словенски језик у цркви. Написао Ј. В. 65
Апостол Паво. Написао Милутин Думић . . . . . 81, 97 и 113
Учитељска школа и интернат. Од Мите Петровића . . . . . 129 и 145
Тумачење псалама. Од Милутина Думића. Псалам I. стр. 133
Псалам II. стр. 150
Шта се и како се и с које се стране досле покушавало, да се и код нас оснује семинарија за кандидате свештеничког реда? Написао И. Р. Стр. 148, 165, 198, 215, 230, 245, 262, 277, и 293
Посланица Римљанима. Протумачио Милутин Думић, парох. Стр. 161, 182, 196, 213, 229, 244, 260, 275, 292, 307, 324, 341, 358 и 374
Теизам и атеизам. Написао Ј. Ј. (Јован Јеремић.) Стр. 177, 193, 209, 226, 241, 257, 273, 289, 321, 337 и 353
„Учитељска школа и интернат“. (Одговор М. Петровићу.) Од Мите Нешковића . . . . . 207, 223 и 236
О дотацији свештенства у митрополији сремско-карловачкој. Написао Милан Гламочлија, парох. Стр. 266, 284, 300, 310, 331 и 344
Христос се роди!... Написао Ј. (Јован Јеремић) 369

III. Животописи.

Митрополит дабро-босански Ђорђе Николајевић 13
Митрополит црногорски Висарион Љубиша. Од јеромонаха Дионисија Миковића. Стр. 23, 38, 53, 76, 88, 106, 119, 137, 157, 172, 202, 217, 235, 251, 268, 282, 296, 312 и 329
Др. Јован Суботић (Некролог) . . . 39
Пахомије Србин, писац XV. вијека. Од Ивана Некрасова. Превео с руског Данило Јов. Прица. Стр. 100, 117, 131, 153, 168, 183, 200, 221, 234, 248, 264, 280, 298, 308, 326, 343, 359 и 378
Ђорђе Рајковић (Некролог) 225

IV. Српске старине.

Српске старине. Саопштава Максим Лудајић. XX—XXXVI. Стр. 7, 27, 222, 238, 253, 270, 285, 317, 332, 347, 363, 380
Важни догађаји. Из „Паметара“ за месец новембар, стр. 9. За децембар, стр. 141. За јануар, стр. 173. За фебруар, стр. 189. За март, стр. 205. За април, стр. 254. За мај, стр. 301. За јун, стр. 315. За јул, стр. 361.
Српске старине. I. и II. Саопштио Владимир Красић. 43
Грађа за историју српског народа. I. до VI. Приопћио Дионисије Миковић. Стр. 108, 123 и 140
Две старе синђелије. Саопштио Владимир Красић 158
Таблица о кужном времену 1795 год. Саопштио Серафим Винчић, јеромонах у Јаску 175
Два стара записа. Саопштио Серафим Винчић 256

V. Листак.

Фридриха Готл. Клопштока „Месија.“ Певанија у 20 песмопоја. (Огледи у преводу српском.) Песмопој I. Од Александра Сандића. 11, 30, 44, 59 и 78
Књижевност: „Зборник правила св. апостола“ итд. Превео Др. Н. Милаш. Оценио Ј. Даниловац. . . : . . 93
Књижевност: „Проповеди и црквене беседе, написао Јован Јеремић, парох. I. књига“. Оценио Дамјан Прерадовић. Стр. 110 и 125
Прослава светог Већеслава у Бечу. . 303
Папа. Спев ВиктораИга. (Из књиге Стојана Бошковића: „Слике из времена реформације“). . . . 348 и 365
Књижевност: „Учење католичке православне цркве, изложио В. Гете.“ Оценио Ј. Даниловац Стр. 349, 367 и 381

VI. Разно.

Разьноучтеніе нѣкоторыхъ мѣстъ въ словѣньскыихъ евангелиихъ. Од Јована

стр.

Живановића. V. стр. 4. VI. стр. 26. VII. стр. 41. VIII стр. 57. IX. стр. 77. X. стр. 92
Два предлога А. Сандића 14
Објава о књизи Дра Н. Милаша „Зборник правила“ 15
Позив на претплату на књигу: „Вићентије Јовановић“ од Димитрија Руварца 15
Позив на претплату на „Гл. Истине“ 16
Књижевна обмана. Од Ст. Стевановића 26
Окружница митрополита Ђорђа Николајевића 30
Посвећење и рукоположење Ђ. Николајевића, митрополита сарајевског. Од —γ— . . . . . 45 и 61
Верешчагинова слика, од Н. Гр. Ж. . 57
Саборски одбор петнаесторице . . . 155
Црква на развалинама Иван-бегова манастира 101
Предлог саборског одбора 15-торице за уредбу о дотацији срп. правоса. пароховијског свештенства 188, 203, 219, 232
Предлог саборског одбора 15-торице за уредбу о дотацији срп. прав. митрополита-патријарха и епископа у опсегу карловачке митрополије српске 249
Окружница митрополита Ђ. Николајевића 346
Окружница митроп. Ђ. Николајевића . 360
Из саборског одбора 376
Одлука саборског одбора 377
Позив на претплату на „Гл. Истине“. 384

VII. Некролози.

† Др. Јован Суботић, срп. књижевник 39
† Самуило Пантелић, епископ шабачки 95
† Александар Захарић, прота . . . 96
† Владимир Малетин, свештеник. Од Е. Ст. 159
† Ђорђе Рајковић, српски књижевник. 225
† Јован Поповић, парох новосадски . 287
† Димитрије Чобић, управитељ српских граничарских школа у миру . . . 334

Осим тога готово у сваком броју: Белешке, књижевне вести, нове књиге и листови, одговори и огласи администрације, итд.

ГЛАС ИСТИНЕ.

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку, духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе.

Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Бр. 1. У Новоме Саду 15. Јануара 1886. Год. III.

РЕЧ О ХРИШЋАНСКОЈ СЛОБОДИ.

Говорио у Успенској цркви у Панчеву С. Стевановић, свећеник.

У записнику људских жеља и тежња има једна крупна реч, која тако силно свакога привлачи. Под заставом, на којој је та реч исписана, извршена су најплеменитија дела; али, богме, на рачун њезин и — најгрознија. Ми знамо ту реч; права јој је душа чиста, а име јој је: Слобода!

Па шта је то слобода? Је ли то истина, или је лаж и варка? Не, није лаж, истина је то, дар је то божији: и благо оном народу, коме се груди за истинитом слободом надимљу! Кораци такове тежње су напредни, и воде лепшој будућности.

Па кад је тако, дај да се мало поразговоримо о слободи, и то оној, коју наш божанствени проповедник проповеда, — о хришћанској слободи!

Неки хоће да кажу, да је слобода: ослобођење испод власти божије, ослобођење испод терета земаљских.

Но ови љуто варају себе, па и друге.

Има у свету лажних проповедника, лажне слободе; њихове су речи управљене против бога, и свега онога, што је божије; њима су заповеди божије теретне, несносне везе, које треба раскинути; њима црква и вера сметају развитку људском, те их треба рушити! Но ко ијоле има разума, ко има искру свести и савести, тај ће увидети, да су ово речи пакла, да је овака слобода, како ју ови људи проповедају — покор и ужас! Та запитајмо се само, где ћемо наћи утехе и радости, ако не у богу? Да ли у свету? Та свет је тако сујетан и ништав! Да ли у људи? Та људи живе на земљи јада и невоље! С плачем се рађају, с тугом живе, у уздисају умиру. Слобода хришћаиска није ни ослобођење испод терета земаљских. Бриге ће нас увек морити, терети ће нас увек тиштати! И ко нам обећава, да ћемо, ако примимо његову науку, скинути бриге са себе, да нећемо морати слушати ни радити, тај нас вара и обмањује! Спаситељ није дошао, да нам бриге скине, но је дошао, да нас ослободи од греха. То је права слобода, то је хришћ. слобода! Но, др. бр. погледајмо само, како је на жалост, те слободе мало у свету. Ту вам је тврдица. Новац га је оковао, везао му тело и душу; неда му мира ни дању ни ноћу. Није ли то ропство? Ту вам је распикућа. Страсти га обхрвале, њима служи, њима све жртвује: време, част, живот. Је ли то слобода?

Ту вам је гордост. Као са неке висине гледи на сваког; сви су јој мали, сви незнатни, само је она висока и велика. Велика — али грешница! Хоћете ли и даље да вам ређам грехе? Не, нек је доста! Грех је зло, њега не покри ни свила ни кадифа!

„Ко греши, роб је греху“ — а слобода од греха, то је права слобода,

то је хришћ. слобода. Ко може рећи: „савест ми је чиста; ја своје дужности савесно вршим; јасе не плашим смрти“ — то је у правом смислу — слободан човек!

Па како се долази до те хришћ. слободе? Да ли лажју и неправдом? О драга браћо, колко је лажи просуто, колико је неправде учињено на рачун слободе! Али — ни једно ни друго не беше дуга века.

Лаж је као магла, коју просијава и разбија зрак сунца истине, а неправда је слаб ослонац; ко на њу наду своју положи, тај пропада!

Лаж и неправда нису пут спасу, пут слободе, ни за породицу, ни за општину, а још мање за народ! Истина је тај пут, истина је река, којом пловећи доспећемо у пристаниште среће, мира и слободе праве!

Е па кад је истина тако моћна, кад је под заставом истине победа сигурна, а оно дај да са овог св. места, које је истини посвећено, истину кажемо! Дај да видимо, како ми стојимо са том хришћанском слободом!

Код нас се, на жалост, давно већ пишу листови о нехату и немару нашем према светињи, према вери нашој, вери православној. Код нас се већ одавна почело нарицати, како смо у побожности пали. И основане су тужбалице те, и нису измишљена нарицања та! Та погледајмо само, како нас је недељом мало овде, на извору истине, на извору праве слободе!

Па и камење ово хоће већ скоро да заплаче, над немаром, над нехатом нашим. Црква нам је празна . . вера нам је пала. . . образ нам црни. . .понос нам се каља. . . То нису хришћ. слободе, то су греси, љути деца греси!

Да завршим! Истином се долази до праве слободе, а црква је место, где истина живи; па зато ју не обилазимо; не бегајмо од добра, од среће наше! Црква нам је још једино место, где слободно дахнути можемо, где се слободно богу помолити можемо за се и за своје.

Подеримо листове, на којима је исписан нехат и немар наш! Бацимо се у загрљај вере, св. вере, православне; она ће нас озарити сунцем праве слободе, она ће нас научити да будемо људи, да будемо браћа, да будемо Срби! Амин.

БЕСЕДА*)

Којој је говорио Јован Буђин, свештеник из Котора, приликом преноса костију Стевана Митрова Љубише.

Многоштовани зборе!

Туђа рака ледена је рака
Туђа земља никад није лака,
У даљини мучно ли се лешка
Туђина је и мртвацу тешка.

Свечан је данас пред нама час, свечан, узвишен данашњи дан! У души свакога од нас боре се туга и радост; — радост, што је и српска Бока пошла примјером другијех Срба, те је пренијела свог милог и непрежаљеног покојника из туђине, из даљине у свој драги завичај; те је показала свјету,

*) Познато је српском свету, да су земни остатци великана књижевника бокешког, Стевана Митрова Љубише пренесени са бечког гробља и сахрањени 25. септембра 1885 у родном му месту Будви. Том приликом била је у Будви велика свечаност, на којој је учествовала огромна множина народа, даље 24 свештеника, Љубишини сродници и кћи покојникова Еуфимија удата за г. Хенћелом која је нарочито тога ради дошла из Београда у Будву. У овој свечаности биле су заступљене ове општине: Котор, Дубровник, Будва, Прчањ, Рисан, Грбаљ, Паштровић, Ерцегнови и Доброта, и даље ова друштва: Српско певачко друштво „Слога“ у Дубровнику; српско певачко друштво „Јединство“ у Котору; Зетски дом на Цетињу; народна штионица у Дубровнику; читаоница цетињска и которска; и ове корпорације: све грађанске, војене и црквене власти у Будви; заступници бокешки на далматинском

да је достојна овако великијех умова, јер знаде уважити не само дјела њезиног великог сина, него и послије смрти одужити му се дугом поште и признања; — а туга и жалост обузимље нас, што дочекујемо нашег непрежаљеног Стевана, не као прије на повратку с пута, куда га је српска Бока шиљала, поверавајући му да заступа интересе њене; — него дочекујемо његове земне остатке, које ће увијек код нас пребивати, и које ћемо чувати као свети аманет, обећавајући пред смртнијем овијем остатцима, да ћемо се и ми угледати на рад нашег покојника погледом на нашу српску народност, српску школу, српску књигу и свето православље.

А да ли је српска Бока дужна била извршити ово, што је данас извршила? Заиста јест! Јер Стеван Митров Љубиша освјетлао је малој ал јуначкој Боки образ и као бранитељ народа српског, и као велики књижевник, износећи свијету на видик сакривено бокешко благо. Српска Бока познавајући добро ко је Стеван Љубиша, драге воље повјеравала му је своје интересе да их заступа и брани. И заступао је, и бранио и по могућности помогао је доста српском народу, колико у Боки толико и на осталом далматинском приморју.

Што се, ако и дјеломице, увео српски језик у јавни живот, што су православни престали славити римске празнике, што Бока имаде свога Архијереја, што наши православни синови почеше уживати стипендије на великијем школама, што Бока имаде своју велику гимназију, што је укрштарена ако ће и су неколико добријех путова — коме да захвали, ако не данас мртвој сјени и земним остатцима Стевана Љубише.

Али осим тога што је Стеван по могућности доста користио српском народу, радећи као заступник његов, он је себи сплео и неувели вијенац, подигао величанствени споменик, тврђи од камена, својим књижевним радом. Српска књига мало броји својијех радника, који су у писању погодили праву народну жицу, који су писали правијем народнијем језиком и из срца народнога. Али између те малине Стеван је међу првијема. Љубиша нам је оставио у својим причама сјајне алемове српског језика и мудријех мисли. Он је први који се код јужнијех Словена успјешно бавио историчком приповијетком, у којој се огледа народно бокешко мишљење и осјећање. Па да није ништа друго Боки учинио, до ли само што ју је онако дивно илустровао и описао пред ученијем свијетом, Бокељи би му морали име с поштовањем спомињати.

Поред тога што је Стеван био вриједан народни бранитељ и велики књижевник, био је и ревностан хришћанин, који је жарко љубио своју свету православну цркву и вјеру. За свето православље доста је радио а доста и трпио. Одан православљу срцем и душом, увијек је бивао при светим службама, шта више за свога борављења у овоме граду, не само што је ревносно полазио овај свети храм, него је и при црквенијем службама радо на страни пјевао дивне наше црквене пјесме, које су га до заноса доводиле. За украс и побољшање нашијех манастира и цркава својски се старао да им помогне, и доста је помогао.

Елем Стеван Митров Љубиша, за кратког свог живота, доста је добра српској Боки урадио. А српска Бока уважавајући његов велики рад, није хтјела допустити, да у туђини усамљен лежи, да му и траг погине. Бока, ова српска земља, данас се одужила у

сабору; Српкиње которске, омладина српска у Дубровнику, Ерцегновоме, Котору, Паштровићима и у Будви. Брзојавних поздрава стигло је са свих страна Српства. Било је и пригодних песама и епиграфа. Горњу беседу говорио је г. Буђин на парастосу. За њим је још беседио прота Гаврило Руцовић, рођак покојников. Оволико смо нашли за нужно да прибележимо о овој реткој свечаности. Уредн.

*

неколико своме Стевану, данас кад помоћу својом и помоћу другијех Срба, особито са далматинског приморја, прима у своје крило, ове миле кости, које су за Боку и за српство доста радиле. С тога нека је слава бокешком српском народу и онијем Србима, који се радо одазваше и пружише руку помоћи, да се данашњи пренос изврши.

А теби неумрли Стеване, коме је народ и црква лежала на срцу за цијелог твог живота, нека је вјечна слава, и лака ти била српска бокешка земљица, коју си толико љубио и тако прославио!

Вјечна ти успомена!

Разъноучтение нѣкоторыихъ мѣстъ къ словѣньскыихъ евангелиихъ.

V.

Ἐπιφωσκούσῃ.

У 28. глави 1. ст. од Матеја стоји у матици овако: *Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον.* У преводу овога стиха има у словенским јеванђелијима два варијанта. Скоро у свима преведено је *ἐπιφωσκούσῃ* ропски, једино у остромирову јеванђелију преведено је ово место самостално и као што треба у словенском духу. Тако у црквено-словенском јеванђелију гласи ово место овако: **Въ вечеръ же сѹббѡтный, свитающи во единѹ ѡтъ сѹббѡтъ, пріиде Маріа Магдалина, и другаѧ Маріа, видѣти гробъ.** Овде **свитающи** одговара ропски *τῇ ἐπιφωσκούσῃ. Τῇ ἐπιφωσκούσῃ* је датив, који показује време и разуме се *τῇ ἐπιφωσκούσῃ ἡμέρᾳ*, а то ће рећи српски *на освитак дана. Τῇ ἐπιφωσκούσῃ* за то је женскога рода, што се разуме *ἡμέρᾳ*, па за то је и у црквено-словенском **свитающи** датив женскога рода са свим ропски преведено. *Εἰς μίαν* разуме се *ἡμέραν у први дан*, а у црквено-словенском стоји **во единѹ ѡтъ сѹббѡтъ** са свим ропски по грчком, место **въ единъ день ѡтъ сѹббѡтъ** или још боље **въ первый день**. По мојем схваћању држим, да је **свитающи** и **во единѹ** ропски по грчком преведено, те се противи са свим словенском језику. Као што је у црквено-словенском, тако је исто и у асеманову јеванђел ију: **Въ вечеръ сѫботѣиы свитаѭшти въ пръвѫѭ сѫботъ, приде Марие Магдалыии и дроугаѥ Марие видѣтъ гроба.** Тако је и у сазавоемауском: **В' оно вр҃мѣ вѣчерь соботии свитаюшти в пр'вую соботь приде М҃рие Мгд҃лиа и другаѥ М҃рие видѣти гробь.** Тако и у никољском јеванђелију: **Вь вечерь же соуботѣ, свитаюшти вь прьвоую соуботоу, приде Марие Магдалыии и другаѥ Марие видѣти гробь.** Овде **прьвоую** односи се на **соуботоу**, а тако се може схватити и у црквено-словенском и асеманову јеванђелију, али онда не одговара ономе, што се хоће да каже у матици, јер у матици стоји *у први дан недеље*, а не *у прву недељу*, као што стоји у никољском јеванђелију и као што би се могло схватити и у црквено словенском и асеманову јеванђелију. Са никољским јеванђелијем слаже се и мисал од г. 1483: **Вечерь . . . . соботии свитаюшти в првоую соботоу приде Марие Магдалиа и дроугае Марие видѣти гробь.** Од свију ових јеванђелија држим да је ово место преведено добро, у духу словенском само у остромирову јеванђелију: **Въ вечеръ же сѫботьиый, свитаѭштоу пръвоуоумоу въ сѫботы, приде Мариа Магдалыии и дроугаѥ Мариа видѣтъ гроба.** Овде је **свитаѭштоу пръвоуоумоу** датив абсолутан и разуме се **свитаѭштоу пръвоуоумоу дьни** т. ј. кад свита први дан. Ова се дакле реченица има овако разумети: А у вече суботно кад свита први дан недеље дође Марија и т. д. То је лепо превео Вук: „А по вечеру суботном на освитак првога дана не-

дјеље дође Марија и т. д.“ Ово место у остромировој јеванђелију преведено је у духу словенском и опет одговара потпуно матици, докле је у осталим јеванђелијима преведено ропски, па опет не одговара матици. Самостално је преведено ово место и у јеванђелију штампаном у Мркшиној цркви, само што не одговара потпуно матици, као што одговара превод у остромировој јеванђелију. У том јеванђелију гласи то место овако: **Въ вечерь соуботнымь свитающи єдинои ѡть соуботь, пріиде Маріа Магдалини и дроугаа Маріа видѣти гробь.** Ово би гласило српски овако: У вече суботно кад свита једна од недеље дође Марија и т. д. И овде је **свитающи єдиной** датив абсолутан и по садржају одговара матици, само што у остромировој јеванђелију потпуније одговара ово место матици. Из свега се овога види, да ово место у словенским јеванђелијима има два варијанта, и да је у остромировој јеванђелију преведено по духу словенском и опет најпотпуније одговара матици. Остромировој јеванђелију приближује се — што се овога места тиче — у неколко и јеванђелије штампано у Мркшиној цркви.

Карловци. **Јован Живановић.**

ПРОПОВЕД О НОВОЈ ГОДИНИ.

Сваки човек мора и нехотице прегледа ради, да запази у даљини времена тачку, где ће да застане, те да разрачуна са собом и својима, да прегледи дотадању радњу живота свога и да се удеси за даљи живот, за будућност своју. Ако то не бива баш код свију једнако и у свима приликама, пошто у животу и раду човечијем много што шта и на пут стаје, те га истисне по кад и кад из редовног колосека и поремети му у неколико живота план његов; то ипак има дана у години, који су извесна граница за много и многе. Такав је дан и нова година. Човек заиста треба да се осврне на преживот свој и да униђе у материјалну и моралну радњу му, како би на чисто био са собом, да ли му ваља и даље под истим приликама у почетом правцу делати, или му ваља стварати нове прилике, за нов правац и рад у животу. Треба дакле да има дана за разрачунање са собом.

И данашњи дан нас сећа, да дамо рачуна себи о себи, јер прође ево још једна година, низ дана животворног рада на свима пољима делања човечијег — — пређосмо ево још једну степеницу у временом животу овом, степеницу, на коју се нигда вратити не можемо, али увек на њу и морамо и смемо рачунати, и која нам свагда вреди као полуга за будућност нашу. Да ли нам свагда вреди полуга та? Човеку прошлост ствара будућност, бар тако то бива, и ако кад год и погрешно у данашњем друштву. Често бива, да човек прошлост своју застире копреном заборава, одриче се дела својих из прошлости, но то једни чине из пукога, ниског себичлука, јер тек онда кад одлете у заборав старија им добра дела, тек тада могу и силом хоће моментаним приликама да бар пред собом оправдају рад свој у садашњости — то су људи бесавесни, то су пале душе, које добра дела своја ногама газе, оскврњују душу своју, а можда ли ради земног пролазног блага овог, и такови су људи грешни и пред Богом и пред људма а највећма пред собом самим. Клоните се таквих који пљују на прошлост своју, јер то је „родъ строптивый и развращеный.“ Клетва пада на њих и чеда њихова. Колико је грдан грех стидети се лепе прошлости своје зарад зле садашњости, толико је славније

за човека, када има толико моралне снаге, да се истргне из зле, неморалне прошлости своје, те почне да живи животом новим, који га облачи у новог човека — то су покајници, којима и сам Бог као најмилостивији отац а строг судија праштa.

Па бацимо и ми поглед на све ово време, што смо га животом претурили, да видимо да ли се на њега ослонити можемо кад станемо давати рачуна о делима својима. Запитајмо се, шта смо учинили ми у том прошлом времену за спасење душе своје а у корист ближњих; да ли смо се владали као прави хришћани по закону божјем, тражећи задовољства у ономе, што нам је Бог преко светитеља наложио, па да стечемо блаженство у вечном животу. Па кад срачунате сва дела своја и кад их упоредите са сврхом живота вашег, шта ћете наћи? Наћи ћете противност велику међу законом божијим, за који вас хришћане најсветија веза веже, и вашим поступцима. — Тешко ми је, али морам рећи, душа ме моја боли у дубини, што ја као пастир морам да корем стадо своје, али ме на то тера немар и равнодушност паствe према цркви и ономе, од кога имамо све и сва. — Нека сваки метне руку на срце па нека се запита: колико је пута био у храму овом божијем а колико у крчми; одговориће му хладна савест са прекором: у крчми си био много пута, а у храму један пут, два пут, а можда и целе године ни један пут; нека се даље запита сваки: колико се пута исповедио и причестио — добиће можда још страшнији одговор — нигда; нека се запита сваки, да ли се чешће обраћао милостивом Богу искреном молитвом за помоћ, добиће не само одговор: да није, него још да је често хулио Бога и свето му име а молитве и да не зна. — Нека се запита свако, да ли је љубећи ближње чинио дела милости душевне и телесне, добиће одговор: да се само о себи брине а друге је оставио да се боре са нуждом и невољом. И на послетку, нека се запита свако, какву ће награду добити за сва та дела, кад сврши времени овај живот у вечном животу, ту ће му реч стати у грлу и неће смети пресуду изрећи, али нека се сети ових речи: „Кійждо бо ѿ дѣль своихъ или прославится или постидится.“ Смрт „яко татъ приходить“ и тешко оном кога неспрема затече.

Но није тако свагда било — било је време кад су оци ваши чувши звона звон, све послове и све старање за земне ствари на страну остављали и сви су радосно долазили у храм са чистим срцем да се искрено помоле Богу и захвале за учињена доброчинства, налазећи утехе у молитви, која је најсилније оружје хришћана и највећа сила на земљи, јер она покреће Бога на милост, обраћа клетву у благослов, тугу у радост, од гњева ствара милост, од очајања наду.

Па као што су радосно на молитву ишли, исто су тако долазили у црквом одређено време на исповед свештенику, да исповеде своје грехе, да приме поуку те да примив св. причешће стресу са себе све што је порочно, отпочињући нов, светао и чист живот. Потпомагали су стари наши ближње, делећи милостињу, давајући потребнима од имања свог и помажући њиме убоге, и тада се имање није смањивало него је бивало као вода у реци, која тече а поји земљу и људе а опет не усише.

Тако је некад било, али тиме не велим, као да и сада тога нема. Има и сада честитих хришћана, који врше дужности хришћанске, и на које би се сви требали да угледају, но таквих је мало и нестаје их у гомили осталих, који или не знају или неће да врше оно, што им налаже закон божији и њихова савест.

Но вратимо се предмету нашем, новој години, и отпочињући је данас, заветујмо се да ћемо се оставити

свију досадањих наших злих навада и да ћемо отпочети нов живот, који ће бити чист од порока и других зала те ћемо тиме гледати да надокнадимо све оно, о што смо се, било из незнања било са знањем, а било из себичлука пред праведним и свезнајућим Богом, светом црквом и ближњима нашим огрешили, а Бог је милостив, те ће нам опростити кад му притекнемо молитвом и кад му се из покајна срца помолимо: „Свесилни и добри Оче, који си на небу, у твоје име започињемо ову нову годину, молимо ти се именом Господа нашег Исуса Христа, дај нам данас за нову годину нова благослова к твојој светој речи, твојој светој цркви и свима људма, нову љубав а од старог зла, страха и неслоге одврати нас Боже и ули нам у тебе Господе ново уздање; даруј нам у бољу против наших страсти нову победу. Твој св. дух, о Боже, нека нас посвети новом силом да братински међу собом живимо и да поживимо у слози као милиони звезда на небу.“

Тако искрено помолив се Богу и предав се срцем и душом своме Господу окрените се једно другом па честитајте срдачно и искрено нову годину а заборавите на сваку омразу између себе, а уједно примите и од мене, Вашег свештеника, коме сте Ви после Бога најмилији, искрену честитку, јер кад сте Ви сретни, весели и спокојни, и ја сам сретан, весео и спокојан. Амин.

М. М.

СРПСКЕ СТАРИНЕ.

саопштава **Максим Лудајић.**

(Наставак.)

XX.

Табан, 13. јан. 1727. год. Архиепископски суд. Ђука Стефановић био је имућан трговац у Будиму — предграђу табахани, иза њега осташе удовица Соса, син Ћира и кћи Сара. Из тестамента Ђукиног види се, да је исти тестаменат највише због рђавог поведења сина му Ћире — учињен. Архиепископски суд уређује, да се Ћирин очински тал неда њему у руке, јер је беспослен, пијанац, скиталица и распикућа — него да се преда у руке туторима да ови манипулирају његовим очинским талом и т. д.

„Протоколъ Еѯтрактъ

Архиепископскаго Сѹда У Табанній 13. Генфара 1727.

Ради наследникоъ почившаго Ћѹке Стефановича, негове бившей (а ння вадовей) домаћици Сѡссє, сина Ћире, и да щери Саре, за Болтѹ и кѹћѹ У Табахни.

Приговорено естъ.

Како види се въ Параграфѹ истога тестамента почившаго Ћѹке Стефановића; Сице: и ти Ћиро да никаква започетка нечинишъ ни започињешъ, веће матер да ѡпитѹєшъ, и упитѹй матер свою, и кѹма Мишка Ивановича, и Гдра Станка Тодоровича таћацию лепо покорно, и Гри и браћо що знамо щоће и ща изићи после насъ: незнамъ какав ће изићи, ако добаръ бѹде, свех неговоће бити: и моє и негове матере, ако добар бѹде аколи небѹде; молимъ Васъ браћо, да имате свакимъ сѹдомъ удржати наше сиромашство, да наше сиромашство и подушіе не распе, веће оно что видите ѡнега покарайтега, и светѹйтега, аколи неѹслуша: а ви задржите, и узмите из рѹкѹ, те нека бѹде моимъ сиротама, молимо кѹма Мишка, и Гдра брата Станка, ако би се нами самртъ прилѹчила тако братіо да имате чинети, и како именовати ћир ни вачим свою матеръ и Гдре Тѹторе неѹпитѹетъ, нити савета их неслѹ-

шаетъ, Паче еще свою матеръ злословитъ якоже мати негова намъ сказала, и несамо непослушаніе у немꙋ живи, но и безделникъ, безчиникъ, пиянацъ, скитачъ и развращенъ естъ, и ѡчинꙋ сермаю чрезъ такова безчиніа погꙋбіо, и сврхꙋ сермае: еще матеръ чиста дꙋга тристотине форинти задꙋжіо;

Такожде домовница Мариа како за безчино житіе негово, до исправленіа житіа реченога ћире на време ѿ него нашим сꙋдомъ архиепископꙋпскимъ разлучена естъ; Тако право се видело да еже ест его ѿчинства тал да се ѿ него узме, и да се раздели сиротама почившаго ћꙋке, но пощо има свою домаћицꙋ, и еще два сина, ради ни чинимꙋсе милостъ; на неговꙋ страннꙋ болта горная іаже до црквенна дꙋћана, и болта долна, коя естъ до милована бакала; идеже стоитъ Мишко Паниħъ подћирию, и кꙋће долная страна, са долнимъ подрꙋмомъ и свимъ коликимъ долне странне до преграде среде кꙋће, какое сада преграђено, и врата доле ѿ потока негова да бꙋдꙋ, матери пакъ Сосси и Сари сестри неговой долная болта до бакалнице, и средная до горнее болте, и горная страпна кꙋће и подрума сасвимъ коликимъ, и собадвима собами и кꙋхиномъ да бꙋде; и више реченни талъ болте, и кꙋће еже естъ определено ћири заедно са виноградомъ и свимъ коликимъ неговимъ ѿ сꙋда нашего архиепископꙋпскаго на сахраненіе и свако исправленіе приварꙋчꙋесе матери и туторомъ Гдрꙋ Мишкꙋ Ивановичꙋ и Грдꙋ Станку Тодоровичꙋ чрезъ нашихъ комесаровъ свщеникомъ киръ Несторомъ Живановичемъ, Гдремъ Ћиркомъ Деспотовичемъ, Гдремъ иѡваномъ Прерадоевичемъ по шпецификацій у руке да предаде се, и донелиже своимъ житіемъ овако піанацъ, скитачъ и безделникъ находи дамꙋ се непредае ѿ тога ничесоже у рꙋке а ради тога еже би что каково досаждениіе чиніо Гдромъ туторамъ и матери, то ѿ колико пꙋти колико бꙋде досадіо комꙋ нихма, нека се чрезъ почтенога Танача вароше табахне кащигꙋе; адо ння что естъ поделіо имъ проча добра движима и недвижима пощенни Таначъ вароше именовате табахне, ѡннакоими утврждꙋемо и да ѡстанетъ дато іаже врхꙋ.

(м. п.) Мѵс. Петровичъ с. р.“

XXI.

Будим 12. Дец. 1727. год. Ненад Савић и Тодор Босанкин купише од Нађ Гергеља и Сабоіштвана 400. ока лана, оку по 25. новч. и обвезују се за 10. недеља припадајућу своту исплатити, ако пак неби на термин новце положили, дужни су продавцем у име „фарачага“ (труда) 10. фор. платити, ал' не одржаше реч и буду код српскога суда у табахани тужени, где им се се поново одреди последњи рок када имају новце положити.

„Декемріа 12. 1727. Дае назнане свакоме добропоглавним господаром трговцем судиіама кои би ѡво писмо прочатеѡ да имаю веровати и за истинꙋ држати, како ꙋзесмо іа Ненад Савићъ и іа Теѡдоръ Босанкинъ ѿ ѡвога господара Нађъ Гргеліа и сабо ищвана лана — 400. ока з даковима свака ока по — 25 — новаца и томе писмꙋ тако и томе контракꙋ ꙋчинисмо рокъ за — 10 — неделіа и іакоби ми неположили новце до термина да имамо ми положити неговꙋ фарачага — 10. ф.

І нато полажемо печатъ и крстъ верованиіа ради.

† Теѡдоръ Босанкин
іа Пенад Савићъ — (м. п.)

І ѿ ти више писани новаца дадосмо мꙋ за пꙋтъ — 2. ф. —“

На полеђини овог писма ово је прибележено:

„Предложи се овай контракъ на сꙋдꙋ ꙋ табани овогъ марта 27 и године 728 за на последњи термин догредꙋще-

го овогъ пинкѹша*) да платити радити хоћею и плати єсмо с новци 12. ф. и словомъ велимо дванаєстъ форинти ми ѹзели єсмо.

Fölvettük Azon 100 frntra Tizenkét forint.“

XXII.

Шошкот (Sóskút:) месеца авг. 1729. Сима Цедуља на самртноме часу пред сведоцима чини расположење о свом сиромаштву тако, да му старији син „Мишко“ више ништа не добије, јер је више однео него што му се стоји, а да не досађује домаћици његовој и млађем му сину Павлу.

„Дає назнани свакомѣ господарѹ или сѹдии кои би ѡво писмо прочатели да имаю за истину веровати и обдржати како іа Сима Цедѹліа нарѹчѹемъ насмртномъ концѹ за мое сиромаштво щоми ѡстае да би мой старии синъ Мишко ктеѡ що досаћивати моѡй домаћици Станисави и моемѹ млаћемъ синѹ Павлѹ даби искао що више, дамѹ се не има дати нища више, защо е свое хисе ѡднеѡ и више негомѹ се стои, и више да не има досаћивати и словомъ я Сима говорим да мѹ се више не има дати нища а и не има ѡдаща, а мое хисе и мое домаћице то нама за душѹ и не може бити наша подужбина а мое мѹ млаћем синѹ Павлѹ да не има до после досаћивати мой син старии Мишко нипаки ща искати говоримъ я Сима моимъ ѹстма на смртномъ концѹ. и бистъ сведокъ я попъ Павалъ Илићъ, и Живанъ Панчићъ и Радован Стаковићъ и Дмитаръ Даничићъ ѹ Шошкотѹ 1729 мес. августа.“ (Наставиће се.)

*) *Pünkösd*, Духови, Дови. М. Л.

ВАЖНИ ДОГАЂАЈИ.

(Из „Паметара“ за месец новембар.)

1. (12.) нов. 1774. би у Карловцима посвећен за вршачког епископа Вићентије Поповић, родом Бугарин.

2. нов. 1551. Ђенерал Касталдо са ћесаревцима и кардинал Ђорђе Утјешенић Мартинуци с Ердељцима падну под Липово (у Банату); 6 нов. отму на јуриш варош; 5. дек. преда им се град и липовски бег Уламан оде у Бечкерек. На путу дочекају га ћесаревачки Мађари и побију му војску, тако да од 1300 Турака једва 300 остаде. У ердељској војсци били су многи Срби, које су водили: Никола Череповић, Стефан Сабов, Петар Божић и др.

3. (15) нов. 1812. поче код Краснога близу Москве четвородневна битка, у којој руски ђенерал гроф Михаило Милорадовић (пореклом Херцеговац) победи талијанскога вице-краља Евђенија и француске маршале Давута и Неја; 15,000 Француза погибе, у ропство их паде 2 ђенерала и 22.000 момака са 285 официра и 56 топова.

4. (16) нов. 1830. умре у Шиманди темишварски владика Јосиф Путник. Било му је 54 године.

5. (16) нов. 1788. српски фрајкорци у ћесарској војсци нападну иза Београда на турски транспорт са храном, посеку 5 Турака, 4 заробе и добију 7 натоварених коња и 30 масака.

6. (18) нов. 1860. (пре 25 година) црногорски поп Миле и Шћепан Радојевић са 40 друга потераше у Гацком неколико стотина турских оваца и говеди. За њима потекоше у потеру 200 Турака, те се побише и погибе 8 Турака, међу којима 2 бега Ченгијића, 1 јузбаша и један бимбаша.

9. (20) нов. 1789. српски фрајкорци у ћесарској војсци под пуковником Михаиловићем отму од Турака карановачки шанац.

11. (22.) нов. 1742. Хрваћани граничари попну се један другоме по раменима преко бедема града литомеричког у Чешкој и отму га на јуриш од Пруса.

12. (24) нов. 1806. роди се у Огулину Михаило Латас, потоњи потурчењак Омер паша. Отац му је био граничарски потпоручник, православан Србин. Михаило оде 1828 год. у Босну и 1834 г. доспе у Цариград. Он је био најбољи војвода турски у новије време. Умрьо је 6. (18) апр. 1871 г.

13. (24) нов. 1799. умре хрварски бискуп Јован Доминик Стратико, родом Задранин, српски писац.

14. (25) нов. 1716. српски оборкапетан у ћесарској војсци, Стефан Дедин (Пивода) продре са својим Србима (1200) под Букуреште, свога капетана Исака одреди да удари на Турке у Букурешту, а капетана Драгоја да удара на Турке ван Букурешта а он сам пође на влашкога кнеза Маврокордата, посече 200 Турака и 300 Татара, кнеза са породицом зароби и из престрављеног Букурешта преко Трговишта врати се у Ердељ. У целом овом походу Дедин је изгубио само 10 момака. Срби морадоше у Букурешту оставити 17 лепих жутих влашких топова, јер нису имали коња да их одвуку.

16. (26) нов. 1657. у Пероју у Истрији код Поле дође из Црне Горе 77 душа православних, добију повластице од млетачке републике, те тамо до данас задржаше језик и веру својих дедова. Најпре их је дошло 10 породица, после дођоше још 3 породице. Сад има од њих у Пероју преко 200 душа.

20. нов. (1. дек.) 1746. изађе решење Марије Терезије на патријарха Арсенија IV. Јовановића Шакабенту, да се у будуће без ћесарског допуштења не сме држати српски народни сабор на терет народни; да у сабору мора бити ћесарски комисар, и т. д. Овај рескрипт за то је издат, што се народ тужио на саборске трошкове. Дотле је митрополит сам, или у сагласју са одличнијим члановима сазивао народни сабор, без мешања и питања владина.

21. нов. (2. дек.) 1800. ћесаревци потисну Французе код Ленгдорфа. Граничари сремски и градишчански јурише на Ленгдорф, и заробе 400 Француза. Сремске и банатске граничарске катане разбију француске пешаке, многе посеку и заробе 200 са 2 топа.

22. нов. (3. дек.) 1737. умре Андрија Делабела, језовит, родом из Фоје у Пуљи. Било му је 83 године. Писао је илирски речник и граматику.

23. нов. (5. дек.) 1848. Мађари са 9 батаљона пешака, 11 ескадрона коњаника и 32 топа (свега 12,000 момака, осим народне гарде) ударе на Томашевац у Банату, где је био Стефан Петровић Книћанин са 2.800 момака и 12 топова. Книћанин победи Мађаре и за ту победу добије од ћесара Франца Јосифа орден Марије Терезије III. степена.

25. нов. (6. дек.) 1750. разбију Црногорци ћехају везира босанскога, који је на њих ударио са 40.000 потурица. Млечићи су тада били на руци Турцима и нису хтели Црногорцима дати барута.

26. нов. (7. дек.) 1796. роди се у Черевићу у Срему Григорије Лазић, професор карловачке гимназије. Одличан физик и добар српски писац. Умрьо је 15. (27) дек. 1842.

27. нов. 1437. грчки цар Јован VII. Палеолог отишао је у Италију у Ферару (и после у Флоренцију) на црквени сабор, који је имао да утврди унију источне цркве са западном. Цар је позвао тамо и српскога деспота Ђурђа Смедеревца, али му овај на позив није ни одговорио.

28. нов. (10. дек.) 1860. (пре 25 година) ђаковачки бискуп Јосип Ђурађ

Штросмајер даје 50.000 фор. на оснивање југословенске академије у Загребу.

29. нов. (10. дек.) 1746. пуковник Драшковић са 800 славонских граничара освоји висине од Сестра у Ђеновској.

30. нов. (12. дек) 1848. мађарски ђенерал Дамјанић са 6 батаљона пешака (тада су батаљони имали по 1200—1500 момака), 8 ескадрона коњаника и 20 топова удари на Србе код Алибунара. Јефта Барајић и Микл (Михаило) Јовановић по могућству држаше се, али испред велике силе мађарске морадоше уступити са великом штетом.

Новембра 1815 год. оде крвник Сулејман Скопљак паша из Београда у Солун.

Новембра 1835 год. издао је султан Махмуд II. ферман кнезовима Влашке и Молдавије, којим их позива, да признају српског агента за њихове земље.

(„Срп. Нов.“)

ФРИДРИХА ГОТЛИБА КЛОПШТОКА — МЕСИЈА.

ПЕВАНИЈА У 20 ПЕСМОПОЈА.

(Огледи у преводу српском).

ПЕСМОПОЈ ПРВИ.

Садржај: Исус се склони од народа — оде на Гору Маслинску — самдруги пође за њим ученик Јован. — Гаврило серафим дочека Исуса. — Молитва. — Почетак страдању душевном. Стих 1 — 157.

Пој, бесамртна душо, грешнога света спасење, како Месија на земљи изврши у ваплоти својој, страдајући умртвљен и прослављен, Адамље колено вазвиси опет до љубави у божанства. Тако се зби воља вековника. Бадава се подиже сотона на божијег сина; заман Јуда устаде на-њ: он учини и докона големи измир.

Али, о дело, које цигло свемилосрдац познаје, сме-л из тамне даљине и к теби прићи моћ несмотворка? Освештај је, душе створитељу, пред тобом се ево тихано молим, приведи ми је угледницу на те, миљем обилату, пуну снаге бесамртне, красотом преображену. Оружај је огњем твојим, ти, што прозиреш дубине божанства и човека, од праха саздана, свешташ себи за храм! Срце чисто сазиђи! Па дрзнућу ма и дрхтавим гласом кô човек самртан, Богоспаса у песму да срочим и страхотном стазом да прођем, незамерним посртајем.

Људи, сазнајете-л висоту, које се удостојисте, кад творац света спаситељ поста, ви послушајте песмопој ми, и понајпреče, ви избраници броја малена, драги, срдачни пријатељи љубидостојног ходатаја, ви душе, што се страшног не плашите суда, који ће доћи, послушајте ме и пијте вечнога сина животом божанским.

На домак светому граду, што се обесвети слепотом сад и венац високог избрања незналице баци са себе, доселе град величанства божјег, хранич светих отаца, сад олтар крви, од убијца проливене; ту беше, где се Месија од народа одби, који га тај мах, истина, поштиваше, ал не осећајем онаким, беспорочним пред оком и погледом божанства. Исус се склони испред тих обесвећених. Јест, лежаше туд палмово грање од народа, пратње му; јест, орило се онуд у глас им Осана; али узаман. Не знаше њега, којега царем зваше, и очи им беху премутне, да виде помазаника божјег. Сâм Бог сиђе доле са небеса. Сиони глас: Ево, ја га прославих и наново ћу да га прославим! беше гласник сред њих суштег божанства. Ал они бише опаки грешници, и не разумеше Бога. У том приступи Исус ка оцу, кад се на небеса диже, гњеван на народ, којему глас онај допаде. Јер још једном јавити хтеде син оцу свечано, по завету науман да је, људе своје да спасе.

Јерусалиму с источне стране пружа

се гора, која доселе на вису свом толико пута закрили божанског спаса, као у светињи божјој — кад год је самотне ноћи пребдио озбиљан на молитви на догледу Бога. Исус се даде ка гори тој. Побожни Јован, самдруги пође за њим тамо до гробова пророка, као и пријатељ му божански, ноћ да проведе на молитви; и спас се диже отуд гори на вис. Ту га осија са Морије високе призрак жртава, што вечнога оца и сад у идолу блажише. Са свих страна примише га палме у хлад свој. Мекши поветарац, сличан шуму присутности божје, лице му обли. И серафим, Исусу на службу на земљу послан — Гаврилом га небесници зову — светкујући стајаше на уласку двају, миомиром окађена кедра, пребирајућ' мисли о спасењу света и славословљу вечности, кад искупитељ крај њега полако прође, у сусрет својему оцу. Гаврило знаде да је наступило време спасењу. То га размишљање усхити; пробеседи тишијим гласом:

Хоћеш-ли ноћ ову, о божанствениче, на молитви овде да пребдиш? Ил ти уморно тело за одмором жуди? Треба-ли да ти бесамртној глави узглавље наместим? Гле, како већ огранак кедра шири пролистале руке, а меко шибље балсама. На гробљу пророка расте ено доле травица мека из земље хлâдне. Хоћеш-ли, о божанствениче, од тога да ти постељу стерем? Ох, како си, спаситељу, уморан! Како много подносиш ти овде на земљи, из искрне љубави спрам колена Адамљег!

Гаврило рече. Спас му наплати погледом благословним, стаде пун збиље гори на вису на оближњем небу. Ту беше Бог. Ту се мољаше он. Под њим затутњи земља, и таласасто клицање проломи двери на бездани, кад му чуше у дубини доле гласа силног. Јер не беше глас тај више глас проклетиње, глас који се јавља олуј-орканом и непогодом грмљавом — који сад земљи допаде. Слушаше она ето глагол благословца, који намери некад, бесамртном красотом да је обнови. Свуд около дали се брежуљци у милом сутону вечерњем, процватише, мислиш, на ново по прилици ра-ској створени. Исус бесећаше. Он и отац расмотрише дело бесконачно; ово би тек могао глас људски изрећи:

Божанствени оче, дневи спасења и завета вечног ближе се мени, дни, за дела избрани већа, нег' и створење, које изведе ти са сином својим; преображују се мени толи-красни и дивни, као тада, кад расматрасмо редом времена и лета, дни до послетка, божанским развидом мојим знаменана, и сјајнија видесмо. Ти цигло знадеш, како једнодушно углависмо онда спасење то, ти, оче мој, и ја, и дух. У тишини у вечности, самохрани и без створења, бејасмо заједно ми. Преиспуњени божанском љубави, гледасмо доле на људе, којих још не беше. Рајска блажена чеда, ох, наша творења, како-ли јадна беху она, искони бесамртна, сада прах, и обезображена грехом! Оче, ја гледах јаде им, ти сузе моје. Тад глаголну ти: Дај да облик божанства у човеку на ново створимо ми! Па утврдисмо завет свој, крв измирења и створење људи, зановљено рад вечног облика! Ту одабрах ја себе сам, да извршим то дело божанско. Вечни оче, ти знадеш, знају небеса то, како после наума тог једва чеках понижења свог! Земљо, колико пута, у својој дољи ниској, оку ми беше избрана, премила мета! Па, о Ханане, свети крају, колико реди ока не скидах са брдашца, гледећи га већ обливено завета крвљу! Jô, како ми дрхће срце у мени од миља слатког, усталасаног, што сам човек за толико већ, и толики праведници што се прикупљају мени, и часпре сва ће колена људска себе посветити мени! Ниц-падам пред тобом, божанствени оче, јоште украшен по твом подобљу обликом људским, и молим ти се; ал који час, ох, па ће твој суд самрћу крвава да ме обеслави и сахрани у прах међ' мртве. Већ, о судијо света, чујем те већ из даљина, где самохран гредеш и неумољив по небесих ходиш. Већ ме гроза пролама, за коју не зна ни сав род духовски и, ма га убио гњевом божанства, осетити не мож'! Ја гледим у ноћи вртоград, -како се преда мном пружа, и пред тобом па-

дам у прах ништавни, ничице лежим и молим ти се и превијам, оче, у зноју самртном. Гледни, ево ме, оче мој. Ја ћу срдбу свемоћника, твој суд поднећу с послушношћу понизном. Ти си вечан! Никоји дух смртних ни икад икоји, бесмртника мртвећи самрћу вечном, не разабра сасвим за разгњев божанства, и никоји не осети то. Бог само може мирити се с Богом. Дигни се, судијо света! Ево ту сам ја! Уби ме, прими вечну ми жртву зарад измирења свог. Још сам слободан ја, још ти се молити могу; па да се небеса отворе с миријадама серафима и приведу ме кличући, оче, натраг у слави к вишњем престолу твом! Али ја хоћу да страдам, ни један од серафима не поима то ниг' икоји мисаони херувим увиђа у дубини размишљања; ја хоћу да страдам, најстрашнију смрт ја вечан да претрпим!

И глаголну још и рече: Дижем главу пут небеса, десницу своју у облаке, и кунем ти се собом сам, ја Бог, као и ти: ја ћу људе да спасем.

Исус рече и подиже се. Са лица му сјала висота, благост душе и збиља и милосрђе, док пред Богом стајаше.

А, нечујно анђелом, цигло себи и сину разумљиво, пробеседи вечни отац, и окрете се лицем свевидним к спаситељу: Ја ширим главу своју по небесих, десницу моју по вечности, и велим: Ја сам вечан! И кунем ти се, сине: Хоћу, опростићу греха им.

Тако глаголну и заћута. Док вечници бесећаху, тресла се васелена сва од страха и трепета. Душе, што тај час посташе, а мислити не начеше, задрхташе и осетише се први пут. Силна гроза обузе серафима, закуца срце у њему, и око њега даде се у страх нêми домак му света, као земља пред непогоду блиску. Благо усхићење домаче се цигло у душе хришћана потоњих, и слатки опојни осећај живота вечног. А без чувства и још само за очајање осетљиви, без умља, да на Бога смишљају што, стрмекнуше у бездан са престола својих дуси адови. И како редом падаху, на сваког сруши се по једна врлет, под сваким пуче на пречац дубина, и с грмљавом одјекну најдоњи ад.

(Наставиће се).

* * *

Александар Сандић

БЕЛЕШКЕ.

— **Познати у нас писац** легенда, омиљених и радо читаних у народу нашем, некадашњи фактични уредник првог у нас црквр.-школ. листа „Беседе“ и „Духовног Зборника“ год. 1868, преводи сад на српски чувени у светској књижевности немачки, хришћански епос „Месијаду“ Ф. Г. Клопштока, и уступио је, из пријатељства листу нашем, неколико одломака тога превода свог, да саопштимо пошт. читаоцима нашим, што у броју овом и отпочињемо. Клопшток је радио ту своју певанију божанску, с малим прекидањем, за 27 година, од г. 1746—1773. Прве три песме спева тог певао је *најпре у прози*, па тек доцније препевао и допевао старим класичним стихом *хексаметром*. Оно прво повода даде и нашем превађачу, да огледа превести дело то у прози.

(**Именовање митрополита.**) „Сарајевски лист“ од 13. децембра 1885 јавља ово: „Његово цар. и кр. Апостолско Величанство благоизволело је премилостиво именовати архимандрита и потпредсједника конзисторије *Ђорђа Николајевића* источно православним митрополитом у Сарајеву“.

Саопштавамо овде главне податке из живота новог митрополита дабро-босанскога.

Митрополит *Ђорђе Николајевић* родио се у *Јаску* у Срему год. 1807. Основне српске школе учио је у свом месту рођења, а немачку нормалну школу у *Митровици*. Гимназијске и богословске науке свршио у *Сремским Карловцима* с најбољим успехом, а за тим је учио једну годину философију на пештанском университету. На молбу српске дубровачке општине пошаље га митрополит *Стратимировић у Дубровник*

за учитеља српског и њемачког језика тамошње српске трговачке младежи, где је стигао 1. јануара 1830. године. Владика *Рајачић* рукоположи га год. 1833. у *Шибенику* за ђакона, па онда за пароха дубровачког. Као дубровачки свештеник провео је у оној важној парохији пуних 28 година, све до год. 1858. Год. 1843. рукоположи га владика *Мутибарић* за дубровачког протопрезвитера. Год. 1850. обдарен је први између далматинских православних и римокатоличких свештеника златним крстом Франц-Јосифовог реда за заслуге. Год. 1858. буде именован професором богословије у *Задру*, камо је отишао исте године о ђурђеву-дне. Као професор богословије деловао је до г. 1860., а кад се ондашња конзисторија превишњом одлуком год. 1860. установила, наименован је био протопрезвитером конзисторијалним, а по том и. духовним чланом покрајинског школског савета. У том својству деловао је успешно за државу, цркву и народ све до новембра месеца год. 1880., када је од заједничког министарства додељен био тадашњем сарајевском митрополиту *Косановићу*. Год. 1881. произведен је за конзисторијалног архимандрита и именован потпредседником конзисторије у Сарајеву, у ком је својству ревносно и успешно деловао све до данашњег дана.

Митрополит *Николајевић* чувен је и са својих књижевних радова. Када је год. 1836. *Божидар Петрановић* основао „Српско-далматински Магазин“, коме је био и уредник, *Николајевић* је био главни сарадник. *Петрановић* је уређивао тај „Магазин“ до год. 1840., а после је преузео уредништво *Николајевић* и уређивао га до год. 1862. Писао је осим тога више чланака за „Летопис.“ С' немачког језика превео је *Ренерова* дела: „Како треба младић да се васпита?“ и „Како треба девојка да се васпита?“ За време свог деловања у Сарајеву, издао је до сад шематизам дабробосанске митрополије за год. 1882. и 1883. а скорим ће изићи и за 1885. годину.

Митрополит *Николајевић* познат је још и као велики пријатељ и добротвор сиромашне српске младежи, која се учи. Тако је год. 1875. положио у царску касу знатну своту од 12.000 фор. за српске младиће из Дубровника и Боко-Которске, који уче гимназију и свеучилиште. За време свог борављења у Задру, управљао је *Николајевић* сам том својом закладом, а сад управљају њоме: которски владика *Герасим Петрановић*, *Никола Бошковић* трговац у Дубровнику и *Никола Стефановић* трговац у Котору. Рачуни закладе морају се подносити сваке године влади. Заклада носи име: „*Заклада проте Ђорђа Николајевића*“. Сваке године има два питомца, један гимназијалац, а један универзитетлија. Један питомац мора бити из дубровачког, а други из боко-которског котара.

Митрополит *Николајевић* је обдарен златним Франц-Јосифовим крстом за заслуге; он је руског ордена св. Ане III. реда каваљер; члан је српског ученог друштва у Београду; члан је „Матице Српске“ у Новом Саду; члан „Матице Далматинске“; члан-утемељитељ сирото-удовичке фундације свештеничке у Задру; члан-утемељитељ српске девојачке школе у Задру; обдарен је царским брилијантским прстеном за књижевне труде, и члан је друштва доброчињења и узајамне помоћи славенске у Цариграду.

(**Два знаменита предлога.**) Г. проф. *Александар Сандић* саопштио је у једном и потоњем од последњих бројева „Јавора“ пр. год. две врло важне белешке из старог протокола манастира Ковиља — о Јовану Рајићу: како се закалуђерио и набрзо и за архимандрита произведен био 12. Маја 1772. и 3. Јунија исте године; и другу белешку о смрти и погребу Ј. Рајића. 11. Децембра 1801. у 5 сати у зору, и 13. истог мес. и год. Саопштавајући те две белешке, побројао је г. А. Сандић која су дела Рајићева већ наштампана и која, и то у већем броју, још леже у рукопису у Карловцима, у тамошњој патријаршијско-митрополитској библиотеци. Штампано је тек *осам* дела (и међ њима Историја словенских народа и т. д.) а нештампаних, тамо у

рукопису је тринаест дела књижевних (и међ тима **Целокупна богословија** у седам књига и **Опис сабора**, примљених од цркве православне и т. д.) сасвим на чисто својеручно преписаних и за штампу зготовљених. Том приликом изнео је на јавност г. А. Сандић и упутио на атресу, којих се то понајпре тиче, ево ова два своја знатна предлога:

1. да се одјако дан 11. декембар у манастиру Ковиљу, осим у цркви богослужења — *намени и светлом помену славнога Јована Рајића*: по обичају и обреду црквеном да се унапредак сваке године *тај дан држи свечани парастос у покој душе великога покојника тог, гроб му прелију и т. д.*

2. како манастир Ковиљ напредује стањем и иметком, нека хваљени г. настојатељ му с братијом заједно изради својим путем и начином: *да може сваке године по неколико стотина форинти од прихода манастирског одлучити и трошити на штампање* **дела Рајићевих** — да не леже више *у рукопису* тамо у прашини . . .

И по том штампање тих дела Рајићевих да се и почне, чим пре могбуде — и т. д.

Препоручујемо и ми са своје стране *најтопије* преподоб. настојатељу манастира Ковиља и братији његовој ова два велеважна предлога г. проф. *А. Сандића.* То би био најлепши и најдостојнији споменик великом, и највећем књижевнику свога доба, Јовану Рајићу, који би манастир исти свом негдашњем старешини и архимандриту најтрајније подићи могао!

Јован Рајић роди се у Срем. Карловцима 11. Новембра 1726. закалуђери се истом 12. Маја 1772. Било му дакле тада 46 год. и проведе за тим 29 година и 7 месеци у манастиру Ковиљу, до смрти своје, 11. Декембра 1801. поживе дакле свега 57 год. и један месец дана. *Петнаест пута* бираше га синод за епископа и нуђаше га владичанством — али Рајић се не прими ни једаред!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Објава. Штампање оглашеног у Јулију пр. г. другог издања Каноничкога Зборника православне цркве већ је при крају, и кроз који дан биће готово друго поправљено и умножено издање „**Зборника правила**, која су примљена православном Црквом.“

Зборник у овом новоме издању захваћа 520 стр. велике осмине на финој хартији, и садржи: 1. Историју свију каноничких извора, 2. Историју свију каноничких Зборника, који данас у појединим обласним црквама важе, а главним начином Крмчије, 3. Номоканон, познати под именом патр. Фотија, 4. сва правила, која су примљена у православној цркви и 5. Азбучни и Аналитички преглед свију правила, по коме сваки може лако наћи односно правило, које му у даној прилици треба.

Ја се надам, да ће ово друго издање бити примљено од нашега свештенства још већом љубављу, него ли прво.

Цијена је зборнику три форинта (7 дин. 50 дин. пара). Ко приложи још 30 новч. (односно 75 дин. пара), добиће књигу препоручено. На 10 књига, што ми ко наручи, уступићу једну на дар. Претплата нека се шаље мени непосредно.

У Задру (Zara, Dalmatien, 1 Јануара 1886.

Др. Никодим Милаш,
Архимандрит.

(*Позив на претплату на књигу:* „**Вићентије Јовановић,** *митрополит београдски и карловачки од 1731—1737. Историчнокритична црта.*“) Радо саопштавамо овде у целости позив на претплату на ову важну расправу честитога пароха г. Димитрија Руварца, која ће нам расветлити повесницу из времена митрополита Вићентија. С тога молимо наше читаоце, да се на ову књигу што обилатије претплатом одазову. Позив на претплату гласи:

„Видећи како је од неких српских историчара и књижевника погрешно описан некадањи митрополит београдски и карловачки Вићентије Јовановић, који су га описали као највећег несретника, јер је он тобоже примио унију и наш народ на унију позивао, и да га као таког наш народ данашњим раном и сматра: предузео

сам, да га на основу историчних података опишем онако, какав је у истини био.

„По истим пак изгледа митрополит Вићентије не као несретник, *но као прави родољуб*, и из исте моје црте уверићe се наш свет како неки српски књижевници лакомислено у данашње „просвећено доба“ од најбољег човека направише зликовца.

„У истој црти описао сам не само рад митрополита Вићентија, који ће рад наш свет јако изненадити, почем је такав, да му се сваки српски родољуб поклонити мора, него уједно и шта је и како је рађено са нашим народом од 1718—1739, т. ј. од пожаревачког до карловчкога мира. А то је доба врло знаменито у историји нашег народа већ и због тога, што је за то време и већина данашње краљевине Србије била под Аустријом. Из ње ће се наш свет моћи много чему научити, што до сад није знао, и многом ће много, што, што се у данашње време догађа, бито јасно, што им данас као нека загонетка изгледа.

„Књига ће изнети 5 печатаних табака и изићи ће за извесно до 1. марта 1886: ако се довољан број претплатника пријави, а ако се не пријави ни толики да могу штампарске трошкове намирити, сваки ће ома своје новце добити натраг.

„Цена је књизи 50 новч. Новци се у напред на потписатог шаљу. Наруџбине без новаца неће се ни од кога уважити.

„Г. г. скупљачима на 8 примерака дајем један на поклон. Књижарама на 30 примерака 10, а на 50 примерака 20.

Рок претплате траје до 1. фебруара 1886,

Своје личне а и пријатеље *истинитог писања* молим, да се заузму око скупљања претплатника.

У *Земуну* 16. децембра 1885.

Димитрије Руварац,
парох земунски.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ на

„ГЛАС ИСТИНЕ“

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку, духовну књижевност, животописе и т. д.

Уредник Сава Петровић.

Овим бројем улази овај лист у трећу годину свога живота.

Колико је „Глас Истине“ кроз две године свога излажења привредио српској књижевности и појединoм читаоцу своме, то остављамо другима да кажу, а ми смемо поуздано толико рећи: да смо за то време савесно вршили своју уредничку и издавалачку дужност, према чему држимо да смо довољно стекли права, не само на даљи опстанак, него и на топлији и бољи одзив читалачке публике.

„Глас Истине“ излази као и до јако два пута месечно, сваког 15-ог и последњег дана у месецу, на читавом табаку са 16 страна велике 8-не. Цена је листу у Аустро-Угарској 2 фор. на целу годину, 1 фор. на пола године, а само 50 новч. на 3 месеца; за Србију и остале крајеве српске цена је годишње 5 динара или $2^1/_2$ динара на пола године. Ово је цена тако малена, да га и најсиромашнији држати може. Ми се дакле обраћамо на све слојеве народа нашег, молећи их, да нас претплатом својом потпомогну, како би племенитој задаћи овим листом што боље одговорити могли.

Наше вредне и родољубиве скупљаче претплате учтиво молимо, да се и овом приликом својски потруде, те да нам по могућству скупе што већи број претплатника, на чему им уз топлу захвалу нашу врло радо дајемо 10% од скупљеног новца или сваки 11-ти примерак листа бесплатно.

Уредништво и издавателство „Гл. Истине.“

Овај 1. број „Гл. Истине“ шаљемо свима нашим дојакошњим предплатницима, од којих још није предплата стигла, молећи свакога да лист врати натраг ако га не мисли даље држати.

„Глас Истине“ излази 15-ог и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике 8-не, — Рукописи шиљу се г. Сави Петровићу уреднику, а претплата штампарији А. Пајевића у Нови Сад.

Цена је листу: За Аустро-Угарску: на целу годину 2 ф., на пола год. 1 ф. За Србију: на целу годину 5 дин. на по год. $2^1/_2$ дин. Из Србије предплату прима књижара В. Валожића у Београду.

Још се могу добити сви бројеви „Гласа Истине“ од почетка до данас.

ВЛАСНИШТВО, ИЗДАЊЕ И ШТАМПА А. ПАЈЕВИЋА У НОВОМ САДУ.